

DEL I

KAPITEL 3 STATENS JORDBRUKSVERK	3
A. Övergripande bestämmelser	3
B. Förberedande åtgärder	4
C. Åtgärder när sjukdomsutbrott kan befaras	9
D. Åtgärder vid anmälan om misstanke om epizootisk sjukdom.....	9
E. Åtgärder när epizootisk sjukdom har konstaterats.....	11
F. Slakt och annan avlivning av djur.....	16
G. Oskadliggörande av djurkroppar och material	16
H. Smittrening	17
I. Undersökning, provtagning, analys m.m.	18
J. Transport av djur, djurkroppar, djurprodukter, foder och andra varor	18
K. Vaccination och annan förebyggande behandling mot epizootisk sjukdom .	18
L. Friförklaring av anläggning	19
M. Åtgärder när landet åter är fritt från epizootisk sjukdom	20
N. Ersättning	20

KAPITEL 3 STATENS JORDBRUKSVERK

Jordbruksverkets ansvar vad gäller åtgärder mot epizootiska sjukdomar framgår av bl.a.

- förordning (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk,
- epizootilagen (1999:657), K1,
- epizootiförordningen (1999:659), K2, samt
- Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:98) om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar, K3.

Bestämmelser om samverkansansvar för Jordbruksverket och vissa andra myndigheter inom samverkansområdet farliga ämnen finns i förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap.

Om epizootisjukdomen också är en zoonos finns instruktioner för hur samverkan ska ske i de två sk zoonosdokumenten: ”Zoonoser, Strategi för myndighetssamverkan vid utbrott av zoonotisk sjukdom” samt ”Zoonoser, nationell plan för myndighetssamverkan vid allvarliga zoonosutbrott”. Dokumenten finns på Socialstyrelsens hemsida.

Krav på hur bekämpningsorganisationen ska vara uppbyggd och utrustad finns också i EU:s sjukdomsspecifika bekämpningsdirektiv. Kommissionens riktlinjer för vad bekämpningsplanerna ska innehålla finns i Guidelines for contingency plans for epidemic diseases, SANCO/10101/2002.

I detta kapitel finns riktlinjer för Jordbruksverkets epizooti-beredskapsplaner samt en sammanställning över de åtgärder som verket har ansvar för vid misstänkt eller inträffat fall av epizootisk sjukdom.

A. Övergripande bestämmelser

a. Jordbruksverket ska förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur i människans vård. 3 § förordning (2009:1464)

b. Jordbruksverket leder och samordnar de förebyggande åtgärderna och bekämpningen enligt epizootilagen. 2 § K2

c. Jordbruksverket har ett särskilt samverkansansvar gentemot andra statliga myndigheter, kommuner m.fl. som är berörda av ett epizootiutbrott. Jordbruksverket ska särskilt samverka med länsstyrelserna i deras roll som områdesansvarig myndighet.

förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap

Kommentar: Jordbruksverket bör särskilt underrätta berörd länsstyrelse om de beslut verket fattar i samband med misstanke om eller konstaterat fall av epizootisk sjukdom vad gäller åtgärder, restriktioner och utfärdade tillstånd som rör länet. Även övriga berörda myndigheter liksom berörda näringsorganisationer bör underrättas om sådana beslut.

B. Förberedande åtgärder

1. Organisation för bekämpning av epizootisk sjukdom

- a. Jordbruksverkets krisorganisation med beskrivning av larmrutiner och arbetsuppgifter samt beskrivning av fördelning av uppgifterna återfinns i Jordbruksverkets beredskapsplan för krishantering inom sektorn (dnr 6.1.17-9125/13).
- b. Organisationen för bekämpning av epizootiska sjukdomar är en del av verkets krisorganisation.
- c. Av Jordbruksverkets besluts- och arbetsordning för krisorganisationen framgår vem på verket som har ledningsansvar vad gäller epizootiberedskap och hur ansvar och beslut är fördelade vid hantering av epizootiberedskapsfrågor.
- d. Jordbruksverkets distriktsveterinärorganisation är verkets basorganisation för beredskap och smittskyddsarbete i fält. Distriktsveterinärerna har jourverksamhet och dygnstäckande ansvar för epizootiberedskapen i fält.
- e. Enstaka **misstankar** om epizootisk sjukdom liksom **enstaka bekräftade fall** hanteras av Jordbruksverkets avdelning för djurskydd och djurhälsa i det ordinarie linjearbetet.
- f. En organisation för bekämpning av **fler än enstaka fall** och bekämpning av **epizootiutbrott av större omfattning** finns förberedd på Jordbruksverket och sätts i funktion om en sådan situation uppstår. Den övergripande organisationen utgörs av en Nationell ledningscentral (NLC) vid Jordbruksverket och, vid behov, en eller flera Operativa ledningscentraler (OLC) i områden där epizootiutbrott inträffat.

Organisationens uppbyggnad och uppgifter beskrivs i Jordbruksverkets beredskapsplan för krishantering inom sektorn och sammanfattas i kapitlet *Organisation vid bekämpning av epizootisk sjukdom*.
- g. Krisledningen beslutar om höjd eller högsta krisledning.

Texten i resten av avsnitt B grundar sig till största delen på EG-krav i Guidelines for contingency plans for epidemic diseases, SANCO/10101/2002.

2. Förteckningar över personal, myndigheter, företag m.m.

a. Förteckningar ska finnas över

- länsstyrelserna med särskilda uppgifter om länsveterinärerna,
- förslag på värderingsmän som länsstyrelserna lämnar enligt 9 § epizootiförordningen,
- myndigheter, organisationer, enskilda tjänstemän och andra som kan bli berörda i epizootisammanhang och som Jordbruksverket har skyldighet att kontakta eller som verket kan få behov av att kontakta vid ett epizootiutbrott.

b. De förteckningar över myndigheter, organisationer och enskilda personer som finns i Jordbruksverkets epizootiberedskapsplan ska omfatta namn och adress samt telefonnummer till arbetsplats och till bostad. Även e-postadress, mobiltelefonnummer och telefaxnummer till arbetsplats och bostad anges om det är möjligt.

c. Uppgifter ska finnas om platser som föreslagits som lämpliga för upprättande av OLC, samt varifrån utrustning kan skaffas till OLC vad gäller

- lokaler
- inredning av lokaler (möbler, kontorsmateriel, telefon, telefax, datorutrustning, förbrukningsartiklar m.m.),
- kartmaterial,
- skyddskläder,
- provtagningsutrustning,
- smittreningsutrustning,
- avlivningsutrustning,
- fordon och annan utrustning för nedgrävning alternativt bortskaffande av djurkroppar och annat som ska oskadliggöras, samt, i mån av behov
- barackmoduler, alternativt större tält och/eller ledningsbussar att användas i brist på eller som komplement till befintliga byggnader på OLC.

3. Beslutsmallar, informationsmaterial m.m.

a. Mallar ska finnas för beslut om bl.a.

- fastställande av spärrförklaring,
- smittförklaring,
- avlivning,
- smittrening,
- oskadliggörande,
- tillträdesförbud, samt om
- skyddsområde, övervakningsområde och andra områden med restriktioner.

b. Sjukdomsspecifik information till allmänheten och massmedier ska finnas förberedd.

Kommentar: Sådant informationsmaterial har utarbetats i samarbete med SVA. I detta material ingår mallar för pressmeddelanden och texter till Jordbruksverkets hemsida på webben.

c. Epizootianslag ska finnas i lager för att vid behov användas på spärrförklarade och smittförklarade anläggningar, anläggningar med tillträdesförbud, anläggningar som

hanterar djur, djurkroppar och djurprodukter (slakterier, mejerier) samt vid skydds- och övervakningsområden.

d. Epizootiblanketter ska finnas för spärrförklaring, smittspårning och epidemiologiska utredningar, värdering, transporttillstånd m.m.

e. Planer ska finnas för distribution till berörda av

- beslut och informationsmaterial,
- epizootiblanketter, samt
- epizootianslag i de versioner som är tillämpliga med hänsyn till vilken sjukdom som är aktuell.

4. Lokaler och utrustning

Nationell ledningscentral (NLC)

a. På Jordbruksverket finns lokaler som används som nationell ledningscentral.

b. Följande utrustning ska finnas på Jordbruksverket i tillräcklig omfattning och med lämplig utformning för att kunna leda en epizootibekämpning på ett effektivt sätt.

- Telefon- och telefaxförbindelser,
- datorer, dataprogram och övrig nödvändig kontorsutrustning, samt
- kartor över Sverige och angränsande länder.

Kartor över Sverige och delar av Sverige ska finnas i olika skalor med länsgränser och gränserna för veterinärdistrikt tydligt markerade.

Datasystemen LEIF för ledning och informationsdelning och STUDS-DBS för handläggning av smittade gårdar och kartstöd ska användas vid ett epizootiutbrott.

c. Jordbruksverkets system för dokumentation av beslut och åtgärder ska vara kvalitetssäkrat.

Operativ ledningscentral (OLC)

Lokalisering

d. I varje län utses, om möjligt med länsstyrelsens hjälp, ett antal platser strategiskt utspridda med hänsyn till djurhållningen i området (djurtäthet, var djuren finns) där det bedöms lämpligt att inrätta operativa ledningscentraler. *Se även kapitlet Länsstyrelsen, avsnitt B 5.*

På de utsedda platserna inventeras, förslagsvis med kommunens hjälp, vilka lämpliga lokaler som finns och som skulle kunna tas i anspråk för OLC efter överenskommelse/avtal, eventuellt efter utrymning. Sådana lokaler kan t.ex. vara militäranläggningar, f.d. industrilokaler eller liknande. Även ledningsbussar kan vara användbara i sammanhanget åtminstone inledningsvis i uppbyggnadsskedet. Barackmoduler och större tält kan även vara användbara för vissa av OLC:s arbetsgrupper.

e. Vid ett epizootiutbrott med stor geografisk spridning måste fler än en OLC inrättas. För att verksamheten ska fungera optimalt bör det helst inte vara längre

avstånd mellan skilda OLC än ca 20 mil. Dock måste detta avstånd anpassas efter djurtäthet, befolkningstäthet, geografiska förhållanden m.m.

OLC ska ligga på behörigt avstånd (minst 300 – 500 m) från mottagliga djur.

f. Det är bra om det i anslutning till lokalerna finns någon större yta (t.ex. fotbollsplan, skolgård e.d.) där man vid behov kan sätta upp större tält eller baracker att använda som kontorsmoduler, smittreningsutrymmen (tvätt, dusch), förråd eller för annat ändamål som komplement till "huvudbyggnadens" lokaler.

Det ska finnas gott om möjligheter att parkera fordon på platsen.

Lokalkrav

Se kapitlet *Organisation vid bekämpning av epizootisk sjukdom* för förklaringar av vilka grupper som finns på OLC.

Inbördes placering

g. OLC:s område ska delas upp i oren och ren del. Passage från oren till ren del måste ske via en smittreningsluss för personer respektive fordon.

I den orena delen finns personer, fordon och material som ännu inte har smittrenats efter kontakt med djur och områden där smitta konstaterats eller inte kan uteslutas. Övriga delar av OLC betraktas som rena.

Gränsen mellan oren och ren del ska vara tydligt markerad med skyltar eller på annat sätt.

Person- och fordonstrafik från den orena till den rena delen får inte ske utan föregående smittrening. De rena respektive orena delarna ska alltså ha separata tillfartsvägar och utfartsvägar.

Fordon, utrustningar och liknande som använts i smittade och misstänkt smittade besättningar och områden (oren trafik) hänvisas till en särskild infart som bara får användas för inkommande, oren trafik. Efter smittrening sker vidare transport på annan väg genom OLC:s rena område. I vissa fall det kan kanske vara lämpligt att lägga platsen för smittrening av fordon utanför OLC:s område.

h. OLC:s ledningsgrupp samt de understödjande och operativa grupperna placeras i den rena delen.

i. Fältgrupperna bör placeras i den orena delen men nära de utrymmen i den rena delen där den operativa ledningsgruppen och de understödjande och operativa grupperna sitter.

För var och en av fältgrupperna inrättas separata utrymmen som smittskyddsmässigt är väl skilda både från varandra och från övrig verksamhet på den operativa ledningscentralen.

Fältpersonalens utrymmen ska inbördes vara belägna så att personal som är verksam i smittade och misstänkt smittade besättningar hålls helt åtskild från personal som är

verksam i besättningar där smitta inte misstänks. Ingen korsande person- eller fordonstrafik får förekomma mellan rena och orena delar av fältgruppernas område.

Personer som ska lämna de orena delarna av fältgruppernas lokaler måste duscha och smittrena sig innan de går därifrån. Gränsen mellan oren och ren del går alltså inne i respektive fältgrupps lokaler.

Utformning

j. OLC:s ledningsgrupp de understödjande och operativa grupperna ska ha tillgång till kontorsutrymmen och ett större rum för samlingsgenomgångar med plats för 20 – 50 personer.

Möjlighet till telefon- och datauppkoppling ska finnas.

Det måste även finnas utrymmen för lager av kontorsmateriel och andra förbrukningsartiklar.

k. Var och en av fältpersonalens lokaler ska vara försedda med egna duschrum, tvättrum och toaletter.

Framför allt för de fältgrupper som arbetar med övervakning och smittspårning behövs stora lokaler på vardera 100 – 200 m². De ska kunna indelas i en ren kontorsdel och lagerdel samt en oren provmottagnings- och rengöringsdel.

De fältgrupper som ansvarar för slakt, annan avlivning samt smittrening behöver förhållandevis mindre lokaler för ledning och administration, då det arbetet i regel till största delen kommer att skötas av företag med egen personal ute på de smittade anläggningarna.

l. Inhägnade uppställningsplatser för personalbodar, maskiner samt förråd för kemikalier kan behövas i den mån företagen som sköter slakt, annan avlivning och smittrening inte själva ordnar detta.

5. Utbildning, övningar och samverkan

a. Jordbruksverket ska ordna regelbundet återkommande utbildningar och övningar för de veterinärer och andra personer som utsetts att arbeta på såväl NLC som OLC.

b. Utbildning ska erbjudas också för andra veterinärer, myndigheter, organisationer och personer som kan komma att engageras i epizootibekämpning.

6. Övriga förberedande åtgärder

a. Jordbruksverket ska besluta om inköp och distribution av epizootiutrustning (skyddskläder, provtagningsutrustning) att placeras centralt (på SVA) och regionalt (på länsstyrelserna), samt om ersättning av utrustning vid behov. Även på vissa distriktsveterinärstationer kan finnas sådan epizootiutrustning.

b. Riktlinjer ska finnas för identifiering av djurbesättningar och märkning av sådana djur som inte omfattas av särskilda märkningsbestämmelser.

C. Åtgärder när sjukdomsutbrott kan befaras

När det bedöms föreligga ökad risk för att en epizootisk sjukdom ska spridas till landet ska Jordbruksverket

- aktualisera sin planläggning och göra sådana förberedelser att nödvändiga delar av beredskapsplanen omgående kan sättas i funktion,
- kontinuerligt informera SVA, Livsmedelverket och länsstyrelserna om förhållanden av betydelse för bedömning av hur situationen utvecklas och hemställa att de i tillräcklig omfattning aktualiserar sina beredskapsplaner,
- informera regeringen om situationen,
- vid behov kalla berörda myndigheter och näringsorganisationer till överläggningar, samt
- informera landets veterinärer om situationen och uppmana dem till skärpt uppmärksamhet vad gäller tecken som kan tyda på förekomst av den aktuella sjukdomen.

Kommentarer:

Även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) bör informeras, om risken för spridning av en allvarlig epizootisk sjukdom till landet är överhängande.

Vid allvarlig risk för spridning till landet av allvarlig zoonos bör även Zoonossamverkansgruppen underrättas.

I avsnitten D - N finns angivna de beslut och överväganden som kan bli aktuellt för Jordbruksverket att hantera under pågående epizootibekämpning. Sammanställningarna är i stora delar utformade som checklistor avsedda att vara till hjälp vid planeringen av förestående åtgärder.

D. Åtgärder vid anmälan om misstanke om epizootisk sjukdom

1. Omedelbara åtgärder

- a. Jordbruksverket ska pröva om en spärrförklaring som en veterinär beslutat enligt 4 § epizootilagen, K1, ska fortsätta att gälla. 4 § K2
- b. Om Jordbruksverket får en anmälan om misstänkt epizootisk sjukdom utan att någon spärrförklaring har utfärdats, kan verket besluta om förbud mot att
 - besöka,
 - lämna,
 - utföra transporter eller förflyttningar av djur eller fordon till, från eller inom områden
 - som gränsar till ett område där smitta kan antas förekomma, eller
 - där det annars kan finnas risk för spridning av smitta.

4 a § K1

Kommentar: Det innebär att Jordbruksverket kan besluta om restriktioner motsvarande spärrförklaring för en misstänkt smittad djuranläggning eftersom den utgör ett område där det kan finnas risk för spridning av smitta.

c. Jordbruksverket kan också besluta om restriktioner för den anläggning eller det område där epizootisk smitta misstänks förekomma vad gäller

- djurhållning,
- begränsningar eller andra villkor vad gäller förflyttning av fordon, samt
- begränsningar eller andra villkor vad gäller transport eller annan hantering av djur, djurprodukter, andra varor, avfall och annat material.

8 § K1

Kommentar: Observera att även förflyttning av tomma fordon kan komma att förbjudas eller komma att medges bara på vissa villkor (t.ex. smittrening före flyttning).

d. Jordbruksverket beslutar om och i så fall i vilken utsträckning

- vägarna till en spärrförklarad anläggning eller ett spärrförklarat område ska stängas med vägbom eller likvärdigt,
- epizootianslag 2 ska sättas upp vid avstängningsanordningarna, samt ifall
- utrustning för smittrening ska placeras ut vid avstängningsanordningarna.

Veterinär utses att ansvara för att beslut om epizootianslag och utrustning för smittrening verkställs.

3 kap. 11 § och 6 kap. 8 § K3

e. Jordbruksverket beslutar om provtagning i en anläggning eller ett område där smitta misstänks och i så fall i vilken utsträckning och på vilket sätt.

Veterinär utses att utföra beslutad provtagning. 8 § K1

f. Jordbruksverket utser en veterinär som ska inventera djurbeståndet samt de lager av djurprodukter, djurfoder, strömedel, gödsel och liknande som finns i en spärrförklarad anläggning eller ett spärrförklarat område. 2 kap. 7 § K3

Se vidare kapitlet *Veterinär*.

g. Jordbruksverket beslutar om smittutredning för att klarlägga kontakter och möjliga smittvägar till och från en spärrförklarad anläggning. 8 § K1

h. SVA, Livsmedelsverket och berörd länsstyrelse (länsveterinären) ska underrättas om misstanken om epizootisk sjukdom ifall misstanken är grundad, så att dessa myndigheter vid behov kan sätta sina epizootiberedskapsplaner i funktion. Berörda näringsorganisationer bör också underrättas.

Kommentarer:

Vid stark misstanke om en allvarlig epizootisk sjukdom bör även Regeringen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap informeras redan på ett tidigt stadium.

Även andra myndigheter kan behöva kontaktas redan på detta stadium vid misstanke, t.ex. Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet och Arbetsmiljöverket

(Zoonossamverkansgruppen) vid misstanke om epizootisk sjukdom som kan smitta människa.

i. Rapport om misstanken ska skickas till EU och OIE enligt fastslagna rutiner.

2. Övriga åtgärder i avvaktan på diagnos

a. Jordbruksverket försäkrar sig om att kontakthanläggningar spärrförklaras om det bedöms nödvändigt för att hindra smittspridning.

Jordbruksverket kan också självt besluta om restriktioner för kontakthanläggningar (se avsnittet *Omedelbara åtgärder* ovan).

b. Veterinärer utses för att göra kliniska undersökningar och eventuellt provtagningar i kontakthanläggningar. 8 § *K1*

c. Beslut fattas om eventuell avlivning av djur i spärrförklarad anläggning samt om oskadliggörande av djurkroppar, produkter och annat som kan utgöra en risk för smittspridning. 8 § *K1*

d. Om det bedöms motiverat kontakter Jordbruksverket insatsteamet (se avsnitt *Förberedande åtgärder*) och förvarnar dem om att deras medverkan kan komma att behövas i epizootibekämpningen.

e. Om det bedöms motiverat förbereds uppbyggnad av OLC i samverkan med berörd länsstyrelse.

Kommentar: Redan vid grundad misstanke om första fallet av så allvarliga och smittsamma sjukdomar som svinpest, mul- och klövsjuka, newcastlesjuka och aviär influensa bör befintliga planer för etablering av en OLC aktiveras på så sätt att Jordbruksverket kontrollerar att lokaler, utrustning och personal i nödvändig utsträckning finns att tillgå omedelbart vid förfrågan, på beställning etc.

3. Åtgärder om misstanken avfärdas

Om det visar sig att epizootisk smitta inte kunnat påvisas i en spärrförklarad anläggning och det därför inte längre finns anledning att ha anläggningen belagd med de restriktioner som spärrförklaringen innebär och om det inte heller annars finns anledning att behålla spärrförklaringen ska Jordbruksverket fatta beslut om att häva spärrförklaringen. 7 § *K1*

E. Åtgärder när epizootisk sjukdom har konstaterats

1. Omedelbara åtgärder

a. Krisledningen sammankallas och ordförande beslutar om höjd eller högsta beredskap. Krisorganisationen aktiveras och allt arbete sker enligt fastlagda rutiner. Se Jordbruksverkets beredskapsplan för krishantering inom sektorn

b. Beslut ska fattas om smittförklaring av anläggning eller område där smitta har konstaterats. 5 § *K1*

c. Följande ska alltid underrättas av Jordbruksverket när epizootisk smitta har konstaterats.

- Regeringen via chefen för Landsbygdsdepartementet,
- EU-kommissionen,
- Office International des Epizooties (OIE),
- centrala veterinärmyndigheter i närliggande länder och andra länder som bedöms ha behov av informationen, t.ex. länder som har handelsavtal med Sverige om djur och djurprodukter, via deras CVO-funktioner
- FAO,
- Statens veterinärmedicinska anstalt (om annat laboratorium än SVA ställt diagnosen)
- samtliga länsstyrelser,
- samtliga veterinärer,
- Livsmedelsverket,
- Kommerskollegium,
- Utrikesdepartementet,
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, samt
- organisationer inom berörd näringsgren.

d. Följande underrättas i den mån de är berörda eller i den omfattning Jordbruksverket annars bedömer nödvändigt

- Socialstyrelsen,
- Smittskyddsinstitutet,
- Generaltullstyrelsen,
- Naturvårdsverket,
- Havs- och vattenmyndigheten,
- Arbetsmiljöverket,
- intresseorganisationer, avelsföreningar, klubbar och andra föreningar för aktuella djurslag, jaktvårdsföreningar, fiskeföreningar o. dyl. samt
- allmänheten genom massmedier.

e. Information lämnas kontinuerligt till Regeringen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap om händelseutvecklingen under ett pågående epizootiutbrott.

f. Jordbruksverket beslutar om smittutredning för att klarlägga kontakter och möjliga smittvägar till och från en smittförklarad anläggning. 8 § *K1*

2. Upprättande av OLC

a. Jordbruksverket kontrollerar att lokaler, utrustning och personal för OLC i nödvändig utsträckning finns att tillgå omedelbart vid förfrågan, på beställning etc.

b. Jordbruksverket bedömer om uppbyggnad av OLC ska sättas igång. Bedömningen grundar sig bl.a. på vilken sjukdom som är aktuell, sjukdomsutbredningen och spridningsbenägenheten.

Kommentar: Planerna för etablering av OLC bör aktiveras redan vid första fallet av vissa allvariga epizootiska sjukdomar såsom t.ex. mul- och klövsjuka, svinpest, newcastlesjuka och aviär influensa.

c. Uppbyggnaden av OLC påbörjas snarast efter att Jordbruksverket beslutat att en OLC ska ansvara för den operativa verksamheten på platsen för ett utbrott.

3. Beslut om bekämpningsstrategi och övergripande restriktioner

a. Jordbruksverket beslutar om riktlinjerna för det bekämpningsprogram som ska tillämpas. 2 § K2

Kommentar: För vissa EU-reglerade sjukdomar finns särskilda bekämpningsplaner att följa. För övriga sjukdomar får bekämpningen grunda sig på den aktuella situationen.

- b. Jordbruksverket beslutar om eventuellt **tillträdesförbud** och
- för vilka typer av anläggningar detta i så fall ska utfärdas,
 - inom vilket område förbudet ska gälla,
 - om särskilda villkor för tillträde ska gälla,
 - ifall epizootianslag 1 ska sättas upp på byggnader som omfattas av förbudet och
 - ifall utrustning för personlig smittrening ska placeras ut vid in- och utgångarna till de byggnader som omfattas av förbudet.

Veterinär utses i förekommande fall för att se till att epizootianslag 1 och utrustning för personlig smittrening placeras ut i tillräcklig omfattning vid anläggningar som omfattas av tillträdesförbudet.

5 § K1; 3 kap. 11 § och 6 kap. 8 § K3

- c. Jordbruksverket överväger att till en länsstyrelse delegera beslut enligt
- 4 a § K1 om restriktioner i områden som gränsar till områden där smitta kan antas förekomma och områden där det annars kan finnas risk för spridning av smitta,
 - 5 § K1 om smittförklaring, om restriktioner i områden som gränsar till områden där smitta förekommer och om tillträdesförbud,
 - 7 § K1 om upphävande av beslut enligt 5 § K1 samt
 - 9 § K1 om att ta i anspråk slakteri, bearbetningsanläggning, redskap, utrustning och personal.

d. Jordbruksverket hemställer, när det bedöms motiverat, hos regeringen att förbud föreskrivs mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Regeringen kan ge en länsstyrelse bemyndigande att föreskriva om sådant förbud efter samråd med Jordbruksverket.

2 kap. 15 § ordningslagen (1993:1617)

4. Beslut m.m. i anslutning till vissa åtgärder i smittförklarad anläggning och i kontakthanläggning

a. Tillräckligt antal veterinärer utses för att vid behov utföra klinisk undersökning och eventuellt provtagning i kontakthanläggningar.

- b. Beslut och åtgärder angående slakt och annan avlivning av djur, se avsnitt F.
- c. Beslut och åtgärder angående oskadliggörande, se avsnitt G.
- d. Beslut och åtgärder angående smittrening av anläggningar och områden, se avsnitt H.

5. Beslut m.m. i anslutning till skyddsområde, övervakningsområde och andra områden med restriktioner

Övergripande

a. Jordbruksverket beslutar om bl.a. följande.

- Inrättande av skyddsområde, övervakningsområde eller andra områden med restriktioner på grund av epizootisk sjukdom och i så fall storleken på sådana områden.
Kommentar: Vid behov samråds om förslag på lämplig gränsdragning från berörd länsstyrelse.
- Begränsningar i hantering av djur eller varor inom områden med restriktioner. *5 och 8 §§ K1*
Kommentar: För de EG-reglerade sjukdomarna anges i sjukdomsspecifika bekämpningsdirektiv vilka åtgärder som ska vidtas och vilka restriktioner som gäller. Se *Del II*
- Klinisk undersökning och provtagning på djur i anläggningar (inklusive slakteri) belägna i områden med restriktioner. *8 § K1*
- Placering av utrustning för smittrening av personer vid in- och utgångarna till anläggningar med mottagliga djur i områden med restriktioner. *6 kap. 8 § K3*
- Villkor för verksamhet i och leveranser till och från anläggningar (t.ex. slakterier, mejerier och äggproduktanläggningar) som hanterar mottagliga djur eller produkter av mottagliga djur och som ligger inom område med restriktioner eller som tar emot djur eller produkter från sådant område. *5 och 8 §§ K1*
- Särskild behandling för att oskadliggöra eventuellt smittämne i produkter från anläggningar som ligger inom område med restriktioner eller som tar emot produkter från sådant område. *5 och 8 §§ K1*
- Allmänna villkor för transporter in i, inom och ut ur områden med restriktioner. *5 och 8 §§ K1*

Tillstånd i särskilda fall

- b. Efter särskild bedömning kan tillstånd medges för
 - transport (transitering) av mottagliga djur genom skyddsområde och övervakningsområde, *3 kap. 8 § K3*
 - transport av mottagliga djur i skyddsområde och övervakningsområde direkt till ett slakteri som verket bestämmer (av djurskyddsskäl eller annan angelägen orsak).

I sådana fall ska en veterinär som Jordbruksverket utser undersöka djuren i anslutning till transporten och bekräfta att inget djur misstänks vara smittat av den aktuella sjukdomen. *3 kap. 7 § K3*

Kommentar: Vid utbrott av vissa sjukdomar får sådant tillstånd bara medges, om det finns EG-beslut om att sådan transport kan medges!

- förflyttning och transport av produkter av mottagliga djur i skydds- och övervakningsområden. *3 kap. 9 § K3*

Särskilda uppdrag

c. Jordbruksverket utser vid behov veterinärer eller andra personer för uppdrag i bl.a. följande fall.

- Veterinär utses för att
 - se till att epizootianslag 3 (a, b, c, d eller e beroende på sjukdom) placeras ut vid vägar som leder in i skyddsområde, *3 kap. 11 § K3*
 - se till att epizootianslag 4 (a, b, c, d eller e beroende på sjukdom) placeras ut vid vägar som leder in i övervakningsområde, *3 kap. 11 § K3*
 - se till att epizootianslag 5 placeras ut vid slakterier, köttproduktanläggningar, mejerier, ägghanteringsanläggningar och liknande där djur, djurkroppar eller djurprodukter som kan medföra spridning av den aktuella epizootiska sjukdomen hanteras (med undantag för djuranläggningar som spärrförklarats eller smittförklarats eller där tillträdesförbud råder), *3 kap. 11 § K3*
 - se till att utrustning för smittrening av personer placeras vid in- och utgångarna till anläggningar med mottagliga djur i område med restriktioner om Jordbruksverket beslutat att sådan utrustning ska placeras ut, *6 kap. 8 § K3*
 - besöka anläggningar med mottagliga djur inom område med restriktioner, kliniskt undersöka djuren och ta prover på dem för undersökning på laboratorium, *8 § K1*
 - undersöka och ta prov på djur som insjuknar eller dör i anläggning belägen i område med restriktioner, *8 § K1*
 - hälsoundersöka djur i en ursprungsbesättning före transport av djur och produkter från anläggning inom område med restriktioner i de fall sådan hälsoundersökning krävs, *8 § K1* samt
 - övervaka lastning vid transport av smittade eller misstänkt smittade djur till en avlivningsplats samt djurkroppar, djurprodukter, foder och andra varor till en plats där de ska oskadliggöras. *8 kap. 8 § K3*
- Veterinär eller annan person utses för att försegla transport respektive bryta förseglingen vid framkomsten till destinationsorten i de fall verket beslutat att försegling ska göras. *8 kap. 2 § K3*

F. Slakt och annan avlivning av djur

1. Beslut m.m.

a. Jordbruksverket beslutar om

- i vilken omfattning djur ska slaktas, alternativt avlivas på annat sätt,
- vilka djur som i så fall omfattas av beslutet,
- vilka personer som ska utföra avlivningen,
- Vilken eller vilka avlivningsmetoder som ska användas samt
- huruvida provtagning ska ske i samband med avlivningen.

8 § K1; 4 kap. 4 § K3

b. Jordbruksverket kan besluta att en avlivning får ske även om en värdering av de djur som ska avlivas inte har gjorts. 4 kap. 5 § K3

c. Livsmedelsverket och berört slakteri ska underrättas i de fall slakteri ska tas i anspråk för slakt eller annan avlivning med stöd av epizootilagen.

2. Särskilda uppdrag

Jordbruksverket utser veterinärer för att

- ansvara för provtagning som sker i samband med slakt, 4 kap. 8 § K3 samt för att
- övervaka en avlivning 4 kap. 10 § K3.

Kommentar: Vid avlivning på ett slakteri utses lämpligen besiktningsveterinären för dessa uppgifter efter överenskommelse mellan Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

G. Oskadliggörande av djurkroppar och material

1. Beslut

Jordbruksverket beslutar om

- oskadliggörande av djur och produkter som kan medföra risk för smittspridning, 8 § K1
- på vilket sätt oskadliggörande av avlivade smittade eller misstänkt smittade djur och produkter ska ske och vilka anläggningar som godkänns för detta ändamål om inte oskadliggörandet sker i en epizootigrav, 5 kap. 2 § K3
- på vilket sätt djurprodukter, avfall, kasserat material, gödsel, avloppsvatten, spillvatten och annat som innehåller eller misstänks innehålla epizootisk smitta ska oskadliggöras om det inte oskadliggörs i en anläggning eller en epizootigrav, 5 kap. 3 §
- vilket desinfektionsmedel eller kemiskt preparat som får användas för oskadliggörande av flytgödsel, gödselvatten och urin som innehåller eller misstänks innehålla epizootisk smitta, 5 kap. 7 § K3

- hur länge flytgödsel, gödselvatten och urin som innehåller eller misstänks innehålla epizootisk smitta ska lagras innan smittämnet kan anses oskadliggjort, *5 kap. 7 § K3*
- vid vilken tidpunkt innehållet i gödselstackar, stukor, flytgödseltankar och urinbrunnar som använts för oskadliggörande får användas, *5 kap. 10 § K3* samt
- vid vilken tidpunkt inhägnaden runt en epizootigrav får tas bort. *5 kap. 13 § K3*

2. Särskilda uppdrag

Veterinär utses för att övervaka oskadliggörande av djur, produkter, material m.m. som sker med stöd av epizootilagen. *5 kap. 14 § K3*

H. Smittrening

1. Beslut m.m.

a. Jordbruksverket beslutar vilket eller vilka desinfektionsmedel som får användas vid det enskilda sjukdomsutbrottet och för vilket ändamål samt vilken koncentration medlen ska ha. *8 § K1*

b. Jordbruksverket beslutar i vilken omfattning redskap och medel för smittrening av personer samt kärl för desinfektion av skodon ska placeras ut vid

- in- och utgångar till anläggningar som omfattas av tillträdesförbud,
- anordningar för avstängning av ett spärrförklarat och ett smittförklarat område och vid in- och utgångarna till djurtrymmen och andra platser där mottagliga djur vistas i en sådan anläggning eller ett sådant och område,
- in- och utgångar till anläggningar med mottagliga djur i skydds- och övervakningsområden,
- in- och utgångar till slakterier, mejerier och andra anläggningar där djurkroppar och djurprodukter hanteras som kan medföra spridning av det aktuella smittämnet.

6 kap. 8 § K3

c. Jordbruksverket fastställer en saneringsplan för smittrening av anläggning där djur eller djurprodukter hanteras. *6 kap. 12 § K3*

2. Särskilda uppdrag

Veterinär utses för att övervaka smittrening av anläggningar, transportmedel m.m. i de fall verket bestämt att en smittrening ska övervakas av en veterinär. *6 kap. 27 § K3*

3. Tillstånd i särskilda fall

Efter särskild bedömning kan Jordbruksverket medge undantag från förbudet mot tillträde till byggnader och områden som stängts av för obehöriga efter avslutat smittreningensarbete. *6 kap. 19 § K3*

I. Undersökning, provtagning, analys m.m.

a. Jordbruksverket beslutar om omfattningen på provtagning vid misstanke om eller konstaterat fall av epizootisk sjukdom. *8 § K1*

b. Jordbruksverket beslutar vilka laboratorier, förutom SVA, som verket eventuellt ska godkänna för analys av prover från djur, produkter m.m. vid misstanke om eller konstaterat fall av epizootisk sjukdom. *7 kap. 2 § K3*

J. Transport av djur, djurkroppar, djurprodukter, foder och andra varor

1. Beslut

Jordbruksverket beslutar

- ifall en transport ska förseglas, *8 kap. 2 § K3*, samt
- hur länge det transportdokument, som krävs vid vissa transporter vid utbrott av epizootisk sjukdom, ska sparas. *8 kap. 7 § K3*

2. Särskilda uppdrag

a. Veterinär utses för att övervaka lastningen vid en transport av

- djur till ett slakteri eller en annan avlivningsplats samt
- djurkroppar, djurprodukter, foder och andra varor till en plats där de ska oskadliggöras. *8 kap. 8 § K3*

b. Veterinär eller annan person utses att försegla och bryta försegling i de fall verket bestämt att en transport ska förseglas. *8 kap. 2 § K3*

K. Vaccination och annan förebyggande behandling mot epizootisk sjukdom

1. Övergripande

a. Jordbruksverket beslutar om vaccination eller annan förebyggande behandling ska tillgripas för att i en nödsituation bekämpa den aktuella sjukdomen. *9 kap. 1 § K3*

Kommentar: I regel krävs godkännande från EG innan vaccination mot epizootisk sjukdom får ske.

- b. Om ett vaccinationsprogram ska genomföras beslutar Jordbruksverket
- inom vilket område vaccination får ske,
 - inom vilken tidsperiod vaccination får ske,
 - vilka vacciner som får användas,
 - vilka djur som får vaccineras,
 - hur vaccinerade djur ska märkas, samt
 - vilka begränsningar i hantering och förflyttning av djur och varor som ska gälla i vaccinationsområdet.

9 kap. 2 § K3

Kommentar: Jordbruksverket uppdrar vid behov åt SVA att skaffa och lagra vaccin av lämpligt slag och i tillräcklig mängd samt att distribuera det till berörda.

2. Tillstånd m.m. i särskilda fall

- a. Jordbruksverket kan i särskilda fall besluta om undantag från
- förbudet mot förebyggande behandling av djur mot epizootisk sjukdom samt
 - kravet på att alla vaccinerade djur ska förses med en särskild märkning som visar att de blivit vaccinerade. Undantag kan medges för fåglar och fiskar.

9 kap. 1 och 4 §§ K3

- b. Efter särskild bedömning kan Jordbruksverket ge tillstånd för utförsel av vaccinerade djur från den anläggning där de hålls eller från vaccinationsområdet.

9 kap. 5 § K3

Kommentar: Beslut ska i så fall fattas om huruvida veterinär som verket utser ska undersöka alla mottagliga djur i en anläggning innan vaccinerade djur får föras därifrån.

För vissa sjukdomar är det ett EG-krav att djuren veterinärundersöks innan tillstånd ges till förflyttning ut ur vaccinationsområdet. *Se Del II*

3. Särskilda uppdrag

Jordbruksverket utser en veterinär eller en annan person för att utföra beslutade vaccinationer. *9 kap. 3 § K3*

L. Friförklaring av anläggning

- a. Jordbruksverket fattar beslut om provtagning eller insättande av testdjur i anläggning som slutligt smittrenats, innan den får tas i bruk i full omfattning. *8 § K1*

Kommentar: För vissa sjukdomar är detta ett EG-krav. *Se Del II*

- b. I de fall Jordbruksverket fattat beslut om smittförklaring av en anläggning där epizootisk smitta konstaterats är det också Jordbruksverket som beslutar om upphävande av smittförklaring då nödvändiga åtgärder vidtagits för att bekräfta anläggningens smittfrihet. *7 § K1*

Kommentarer:

Om beslut om smittförklaring delegerats till en länsstyrelse fattar länsstyrelsen även beslut om upphävande av smittförklaringen. 7 § K1

Vad gäller de EG-reglerade sjukdomarna får en anläggning inte förklaras fri från smitta förrän tidigast efter att den tid förflutit som anges i respektive EG-direktiv om bekämpningsåtgärder. Se *Del II*

M. Åtgärder när landet åter är fritt från epizootisk sjukdom

Underrättelse

a. När landet officiellt förklarats fritt från sjukdomen ska Regeringen meddelas via chefen för Landsbygdsdepartementet.

Även MSB ska underrättas.

b. Följande myndigheter och organisationer underrättas i den mån de är berörda och i den omfattning Jordbruksverket bedömer nödvändigt.

- Office International des Epizooties (OIE),
- EG-kommissionen och de enskilda medlemsländernas ansvariga myndigheter,
- centrala veterinärmyndigheter i närliggande länder och andra länder som bedöms ha behov av informationen, t.ex. länder som har handelsavtal med Sverige om djur och djurprodukter, via dess CVO
- FAO,
- Statens veterinärmedicinska anstalt,
- samtliga länsstyrelser,
- Livsmedelsverket,
- Socialstyrelsen,
- Smittskyddsinstitutet,
- Generaltullstyrelsen,
- Naturvårdsverket,
- Hav- och vattenmyndigheten,
- Kommerskollegium,
- Utrikesdepartementet,
- organisationer inom berörd näringsgren,
- andra berörda, t.ex. intresseorganisationer, avelsföreningar, klubbar och andra föreningar för aktuella djurslag, jaktvårdsföreningar, fiskeföreningar, samt allmänheten genom massmedier.

N. Ersättning

a. Jordbruksverket ska besluta om ersättning enligt epizootilagen. 6 § K2
Se vidare kapitlet *Ersättning*.